

Avsiktsförklaring om det digitaliserade svenska trycket

Kungliga biblioteket och de fem universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Stockholm, Umeå och Uppsala har för avsikt att med gemensamma insatser digitalisera och tillgängliggöra det samlade svenska trycket¹. Målet är att göra hela den nationella tryckproduktionen från 1400-talet fram till idag digitalt tillgänglig. Så mycket material som möjligt ska tillgängliggöras enkelt och helt fritt eller till lägsta möjliga kostnad. Upphovsrättsinnehavares vilja att i nya medieformer sprida redan tidigare utförd forskning, utredningsarbete, konstnärligt skapande och annan intellektuell produktion ska tas tillvara. För att arbetet ska kunna genomföras krävs nya resurser. Genom samverkan och gemensam strategi kan sådana resurser utnyttjas optimalt.

Arbetet ska genomföras kollaborativt mellan de sex samlingstunga biblioteken. I första fasen digitaliseras katalogiserat, upphovsrättsligt fritt material, men parallellt med detta ska biblioteken arbeta för att digitalisera och tillgängliggöra även upphovsrättskyddat material och okatalogiserat äldre tryck. Arbetet är mycket omfattande och behöver genomföras i delprojekt under lång tid. Arbetsnamn för projektet är ”Det digitaliserade svenska trycket”. En sidoeffekt av projektet är att administrativa och tekniska lösningar för digitalisering av specialsamlingar (handskrifter, bilder, kartor etc.) kan klargöras och samordnas. Digitaliseringen av det gemensamma kulturarvet ges därmed bättre förutsättningar.

Det svenska trycket är idag svårtillgängligt och delvis splittrat. Genom projektet görs allt svenskt material som passerat tryckpressar tillgängligt. Nya källresurser blir därmed tillgängliga för forskningen, och tillgången till oförvanskad information ökas. Genom samarbetet tas ett väsentligt steg för att uppnå den grad av nationell digitalisering som redan finns i andra länder.

De ingående parterna är medvetna om att ett långsiktigt arbete krävs för att uppnå det ambitiösa målet med ”Det digitaliserade svenska trycket”. Kompetens och teknik finns, men samordningen behöver ökas. Tillräckliga ekonomiska resurser för massdigitalisering saknas också i dagsläget, men behovet har upprepade gånger klargjorts för forskningsfinansiärer och politiska beslutsfattare.

Arbetet leds av en styrgrupp, som ansvarar för att gemensamma strategier och beslut om standarder och rekommendationer tas fram samt för att digitaliseringsarbetet samordnas. Styrgruppen inrättar arbetsgrupper för olika ändamål, och de sex biblioteken tillskjuter därmed resurser.

¹ Med det samlade svenska trycket avses inte bara böcker, tidningar och tidskrifter utan även rapporter och läromedel m.m., det vill säga det som traditionellt katalogiseras inom biblioteken. Det som kallas vardagstryck (brukanvisningar, reklamblad, tipskuponger etc.) ingår visserligen i den svenska tryckproduktionen, men kommer inte att vara en prioriterad del av projektet.)

Föreliggande avsiktsförklaring gjordes i januari 2020 och utgör formell startpunkt för arbetet. Det är angeläget att de sex bibliotekens ambition att med förenade ansträngningen bidra till projektet snabbt kommuniceras till finansärer, beslutsfattare och allmänhet. Visad samverkansvilja är en framgångsfaktor.

Stockholm, Lund, Göteborg, Uppsala, Umeå
28 januari 2020

Karin Grönvall, riksbibliotekarie

Lars Ilshammar, bitr. riksbibliotekarie

Morgan Palmqvist, överbibliotekarie, Göteborgs universitet

Eva Nylander, t.f. överbibliotekarie, Lunds universitet

Wilhelm Widmark, överbibliotekarie, Stockholms universitet

Mikael Sjögren, överbibliotekarie, Umeå universitet

Lars Burman, överbibliotekarie, Uppsala universitet